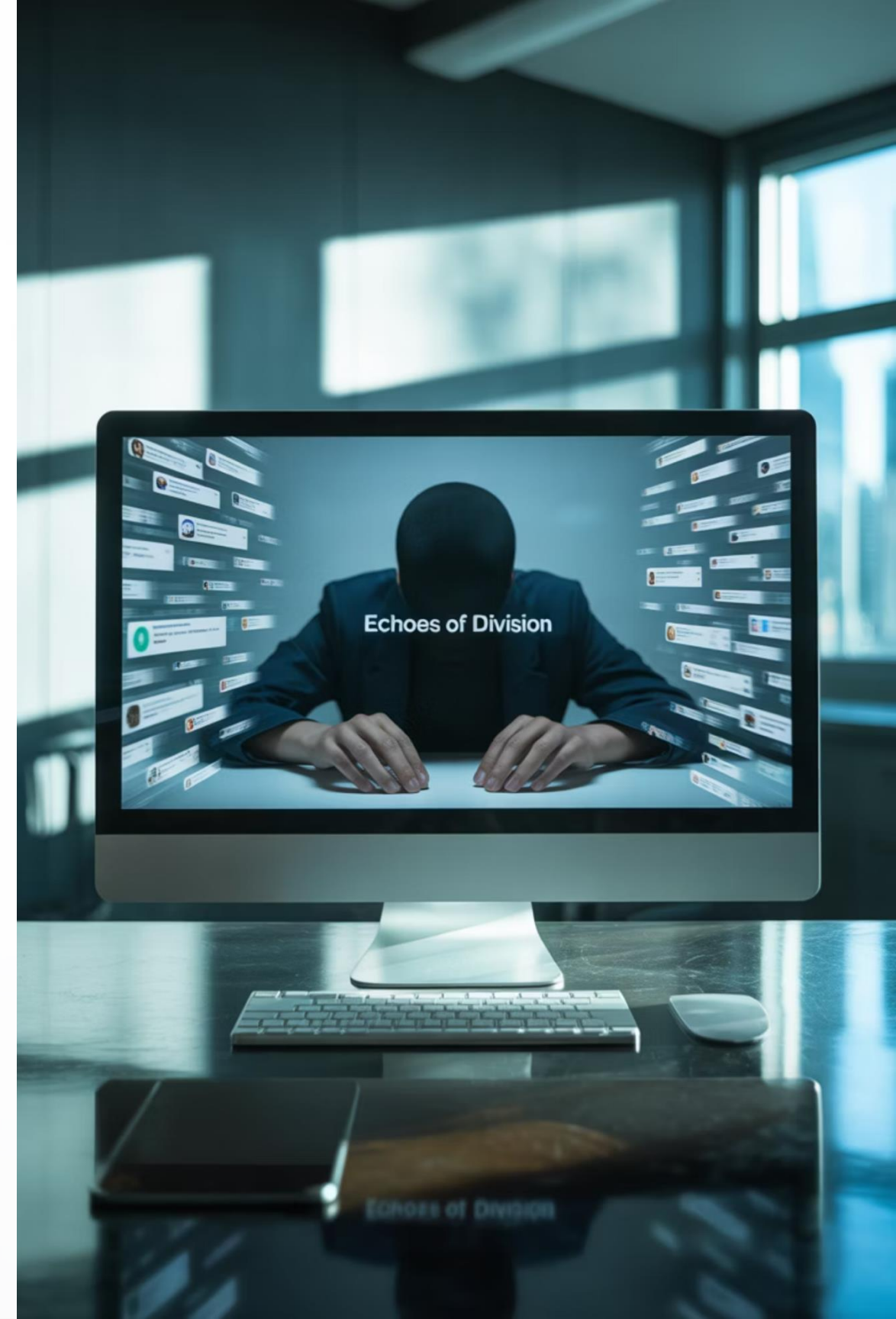


Islamul radical. Mecanisme de recrutare în mediul online

Autor: T. Busuncian

Dr., conferențiar universitar

Chișinău, 2025



Conținuturi, obiective de referință și termeni-cheie

Obiective de referință

- Să identifice instrumentele și mecanismele de prevenire a radicalizării și ocrotirii valorilor, garantării securității cetățenilor în spațiul virtual
- Să evalueze și să determine metodele de radicalizare a islamiștilor prin intermediul rețelelor
- Să analizeze scopurile teroriste online prin intermediul propagandei și radicalizării care conduc la terorism în mediul online

Conținuturi

1. Instrumente și mecanisme de prevenire a radicalizării și ocrotirii valorilor, garantării securității cetățenilor în spațiul virtual;
2. Metode de radicalizare a islamiștilor prin intermediul rețelelor;
3. Scopuri teroriste online prin intermediul propagandei și radicalizării care conduc la terorism în mediul online.

Termeni-cheie

Radicalizare, spațiul virtual, atac cibernetic, terorism online, propagandă extremistă, jihad digital, securitate informațională, prevenire, vulnerabilitate, extremism violent.

Ce este radicalizarea

Radicalizarea extremistă este un fenomen care se proliferază activ atât online, cât și offline, afectând oameni din categorii vulnerabile și prezentând riscuri serioase pentru securitatea națională.

Pentru a defini procesul de transformare a unei persoane cu o viață normală într-una care recurge la acte de violență extremă împotriva comunității, s-a recurs la conceptul de „radicalizare”.

Dacă până în anul 2001, acest termen a fost folosit, în general, pentru a indica o schimbare către o politică mai radicală, după anul 2004, el a devenit tot mai utilizat în rândul cercetătorilor, decidenților politici și mass media, ajungând să fie un element central în politicile de prevenire a terorismului.

Indicatori primari de radicalizare extremistă:

- Îndepărtarea de cercul de prieteni și alienarea membrilor familiei
- Schimbarea radicală a obiceiurilor alimentare și a stilului vestimentar
- Abandonarea școlii sau formării profesionale
- Renunțarea la activități culturale (muzică, TV, cinema) și sportive
- Vizitarea unor site-uri și comunități online radicale



Ce este radicalizarea

Odată cu atacurile teroriste din 11 septembrie 2001, lupta împotriva terorismului a fost plasată în centrul interesului social și politic la nivel internațional. Mai târziu, atentatele de Madrid (2004) și Londra (2005) au avut un impact major asupra politicii europene în materie de securitate și au arătat clar că nici Europa nu este în afara pericolului terorist.

Etapele radicalizării și rolul mediului virtual

01

Pre-radicalizare: Expunerea la conținut extremist online, curiozitate inițială

02

Identificare: Consumul activ de propagandă, conectarea cu comunități online radicale

03

Îndoctrinare: Adâncirea convingerilor extremiste, izolarea de surse alternative

04

Acțiune: Planificarea sau executarea unor acte de violență, recrutarea altora

Procesul de prevenire a radicalizării necesită identificarea implicării instituțiilor naționale în gestionarea fenomenului și frecvența apariției cazurilor pe teritoriul național în cadrul unor categorii diferite de populație. Cercetătorii urmăresc dimensiunile problematicii pentru a face față amenințărilor și a îmbunătăți cooperarea interinstituțională.

ISIS creează o unitate specială pentru acțiuni în străinătate

Potrivit experților din Statele Unite, Europa și Irak, citați de Associated Press, organizația teroristă Stat Islamic a creat o unitate specială pentru acțiuni în străinătate. **Europa este prima vizată.**

Ar fi vorba de până la 600 de adepți ISIS cu cetățenie europeană, antrenați de jihadiști din Irak, Siria și din Caucaz.

Experții spun că modelul de antrenament e cel al trupelor speciale și sunt versați în:

- Strategii de luptă la sol
- Explozibili
- Tehnici de supraveghere
- Contrasupraveghere



Risc major: Fighters cu pregătire militară avansată care pot opera independent pe teritoriul european, deținând și cetățenie europeană, ceea ce le facilitează deplasarea liberă.

Această schimbare strategică marchează o evoluție periculoasă în tacticile ISIS, demonstrând adaptabilitatea organizației și capacitatea de a evolua pentru a contracara măsurile de securitate implementate de statele occidentale.

Obiectivele ISIS

„În 2014, luptătorii ISIS au primit numai câteva săptămâni de antrenament. Strategia s-a schimbat, însă, acum. Au fost organizate unități speciale. Antrenamentul este mai lung, iar obiectivul pare să nu mai fie omorârea a cât mai mulți oameni, ci mai degrabă realizarea a cât mai multe operațiuni teroriste, astfel încât inamicul este forțat să cheltuiască, tot mai mult, bani și forță umană.”

— *Un membru al serviciilor de securitate europene pentru Associated Press*

Evoluția strategiei ISIS:

-  Trecerea de la atacuri singulare, de amploare, la multiple operațiuni teroriste de mai mică anvergură
-  Celule autonome care își aleg singure țintele, fără a aștepta comenzi directe
-  Deplasarea coordonată a unor grupuri mari de teroriști (ex: Abdelhamid Abaaoud cu 90 de însoțitori)



Atacul de la Paris din noiembrie 2015, coordonat de Abdelhamid Abaaoud, exemplifică noua strategie ISIS: atacuri multiple, coordonate, executate de celule bine pregătite, cu autonomie operațională.



Riscuri majore pentru Europa: Celule teroriste deja prezente în Germania, Marea Britanie, Italia, Danemarca și Suedia.

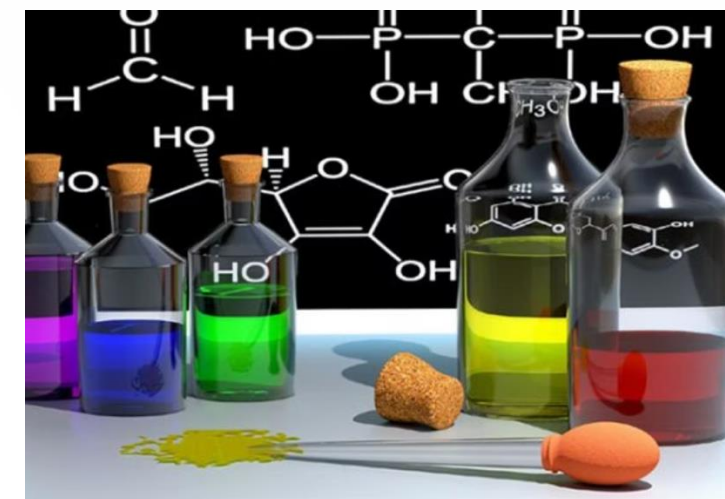
Acțiuni ale ISIS

Pe de altă parte, surse din serviciile irakiene de securitate spun că celulele jihadiste au fost răspândite deja în mai multe țări: Germania, Marea Britanie, Italia, Danemarca și Suedia.

„Ca să faci o astfel de bombă, ai nevoie de antrenament real, ceea ce sugerează că un specialist în explozibili a fost implicat în complotul de la Paris, de vreme ce teroriștii au detonat mai multe bombe. De asemenea, acest lucru sugerează că există un soi de fabrică de explozibili, nedescoperită, se pare, până acum, pentru că a asambla astfel de bombe cere un fel de spațiu dedicat.”

— Peter Bergen, specialist în securitate la New America Foundation pentru New York Times

Jihadiștii s-au rafinat și în privința materialelor folosite. Raportul realizat de serviciile franceze după atacul din noiembrie de la Paris arată că teroriștii au folosit în realizarea bombelor substanțe ușor de găsit pe piață, precum decolorant pentru păr și acetonă.



275%

Creștere în utilizarea materialelor improvizate
Materiale comune, disponibile comercial,
transformate în arme

90+

Teroriști activi
Estimați a fi prezenți în Europa
conform serviciilor de informații

Securitatea informațională – pusă în pericol

Strategii de comunicare ale jihadiștilor

Anchetatorii francezi au dezvăluit că jihadiștii europeni au o strategie de comunicare bine pusă la punct, pentru că investigatorii nu au reușit să găsească până acum nici măcar un schimb de mailuri între teroriști.

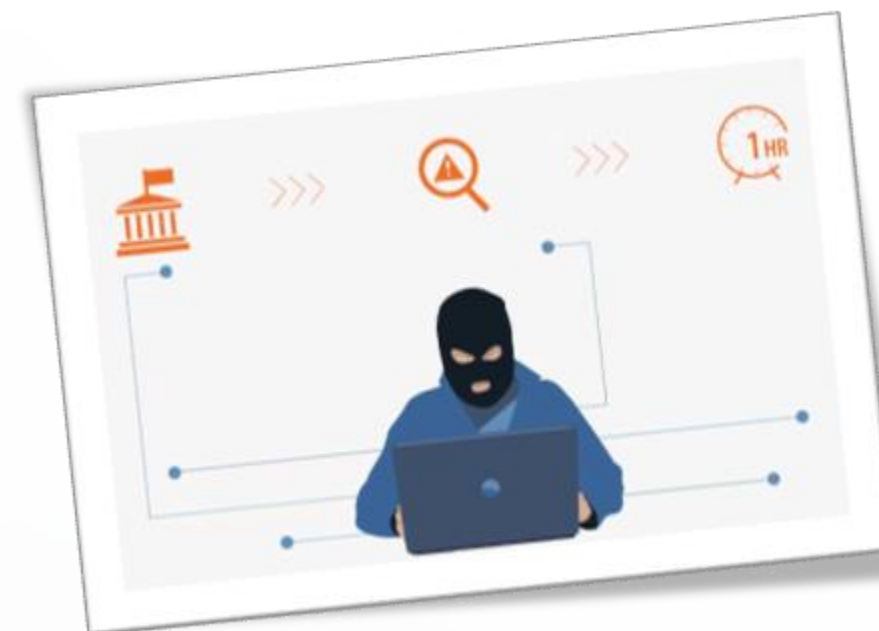
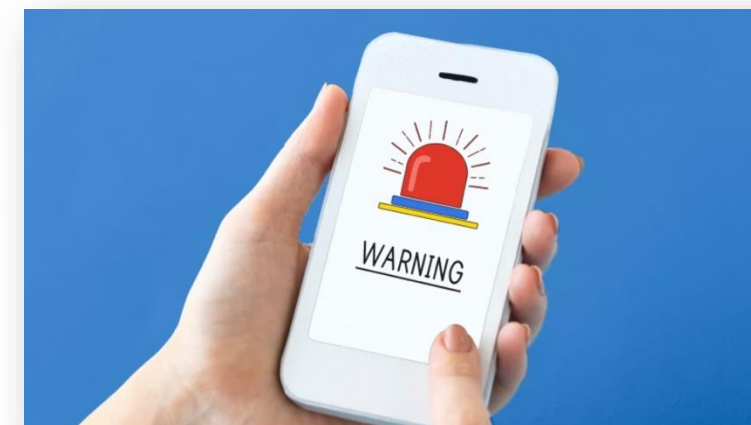
Mai mult, în locuințele conspirative ale jihadiștilor au fost găsite zeci de telefoane cu cartele noi, ceea ce înseamnă că teroriștii schimbau frecvent telefoanele tocmai pentru a nu putea fi ascultați.

Contra-măsuri de supraveghere

Utilizarea tehnicilor avansate pentru evitarea monitorizării electronice: telefoane de unică folosință, absența comunicațiilor digitale permanente, schimbarea frecventă a dispozitivelor

Mesaje criptate

Folosirea aplicațiilor de mesagerie cu criptare end-to-end, care fac imposibilă interceptarea conținutului comunicărilor



Tehnologiile de comunicare moderne sunt exploatate eficient de grupările teroriste pentru a evita detecția și a-și coordona acțiunile cu un risc minim de interceptare.

Securitatea informațională – pusă în pericol



Tocmai de aceea, presa occidentală pune tot mai apăsător sub semnul întrebării competența serviciilor belgiene de informații. Mai ales că autoritățile belgiene fuseseră avertizate asupra pericolului pe care îl reprezintă unul dintre frații kamikaze el-Bakraoui, cel care s-a detonat în aeroportul din Bruxelles.

În plus, anchetatorii francezi spun că aproape toate comunicațiile atacatorilor de la Paris s-au făcut cu coordonatori din Belgia, ceea ce arată că aici se află o adevărată centrală jihadistă.

Probleme identificate în combaterea terorismului:

- ☐ Lipsa coordonării între serviciile de informații europene
- ☐ Neglijarea avertismentelor transmise de alte state
- ☐ Capacități insuficiente de monitorizare a suspectilor deja identificați
- ☐ Adaptabilitatea superioară a celulelor teroriste față de metodele clasice de supraveghere



Cazul Belgiei demonstrează că simpla identificare a potențialilor teroriști nu este suficientă fără mecanisme eficiente de urmărire, monitorizare și intervenție preventivă.

Republica Moldova

Instituții competente în gestionarea radicalizării:

SIS

Serviciul de Informații și Securitate, principala instituție cu atribuții în prevenirea și combaterea terorismului

SPCSB

Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor, monitorizează fluxurile financiare suspecte

Centrul Antiterorist

Structură specializată pentru coordonarea acțiunilor de prevenire și combatere a terorismului

CNA

Centrul Național Anticorupție, implicat în prevenirea finanțării terorismului

Cadrul legislativ național:

- Definește radicalizarea și incriminează fapte comise în fazele incipiente ale procesului
- Oferă instrumente de prevenire și contracarare a riscurilor generate de cetățenii străini
- Permite îndepărtarea de pe teritoriu prin procedură judiciară
- Pentru cetățenii moldoveni, intervenția are loc când convingerile sunt transpuse în acte concrete

Activități de prevenire:

- Specializarea și instruirea personalului instituțiilor competente
- Participarea în proiecte cu finanțare externă
- Campanii de prevenire în rândul populației vulnerabile (tineri, persoane private de libertate)
- Programe vizând obiective mai largi: prevenirea violenței, conștientizarea pericolelor online, toleranță și incluziune socială

Forme ale radicalizării

Există diverse forme ale radicalizării. Cele mai multe și atroce atentate teroriste care s-au petrecut în spațiul European și internațional au fost săvârșite de jihadiști.

Tipologii principale ale radicalizării:

Radicalizare individuală

Autoradicalizare: Proces în care individul adoptă viziuni extremiste prin expunere la conținut online, fără interacțiune directă cu recrutori

Radicalizare dirijată: Proces în care individul este ghidat de un recrutor sau mentor, fie online, fie offline

Radicalizare de grup

Proces în care un grup de persoane adoptă simultan ideologii extremiste, adesea sub influența unui lider charismatic sau a dinamicii de grup

Radicalizare în mediul virtual

Utilizarea internetului și a rețelelor sociale pentru propagarea ideologiilor extremiste, recrutare și instruire operațională

Mediul virtual joacă un rol important în activitatea teroristă. Experții și cercetătorii analizează modalitățile și mecanismele folosite în utilizarea acestuia de către entitățile teroriste în atingerea obiectivelor, indiferent de ideologia pe care o promovează.

Teoriile care explică fenomenul radicalizării sunt diverse și multidisciplinare, împrumutând concepte din psihologie, sociologie, științe politice și studii de securitate. Nu există o teorie unică, integrativă, care să explice complet procesul complex al radicalizării.

Unități de conținut

Istoricul formării statului islamic

Originile, contextul geopolitic și evoluția organizației până la proclamarea califatului

Esența, formele de manifestare și scopul principal

Ideologia, strategiile de extindere și obiectivele declarate ale statului islamic

Factorii dominanți care contribuie la formarea politicii

Elementele religioase, politice, economice și sociale care modelează acțiunile organizației



Surse academice relevante:

1. Busuncian T. Pericolul știrilor false asupra securității informaționale. (2020)
2. Busuncian T. Istoriografia, bazele teoretico-conceptuale și metodologice ale cercetării teoriei și practicii securității informaționale. (2016)
3. Busuncian T. Fenomenul terorismului – obiect și factor al colaborării internaționale a serviciilor speciale. (2016)



Importanța analizei statului islamic: Înțelegerea fenomenului ISIS este esențială pentru elaborarea strategiilor eficiente de combatere a radicalizării și terorismului. Cunoașterea factorilor care contribuie la atragerea recruților permite dezvoltarea unor programe de prevenire adecvate.

Bibliografie

Studii despre cooperarea internațională

Busuncian T. International Cooperation of Intelligence Services in Combating terrorism: the evolution of the phenomenon and of the concept. Moldoscopie, Moldova State University, Chișinău, 2013, nr. 3 (LXII), p. 119-136.

Busuncian T. Separatism in the Black Sea and Caspian Sea Region as a source of international terrorism. Moldoscopie, Moldova State University, Chisinau 2013, nr. 1 (LX), p. 183-195.

Lucrări generale și studii de caz

Bar-Zohar M., Misal N. Mossad. Istoria sângeroasă a spionajului Izraelian. București, 2019, 414 p.

Friedman M. Spioni fără țară. Vieți secrete în momentul nașterii statului Israel, București, 2019, 267 p.

Chaliand G., Blin A. Istoria terorismului. Din antichitate până la Daesh. București, Polirom, 2018, 575 p.

1

2

3

4

Strategii de securitate

Busuncian T. Considerations on strategies of the Republic of Moldova State Security Institutions in combating international terrorism. Journal of Philosophy, Sociology and Political Science, Academy of Sciences of Moldova, Chisinau, 2013, nr. 1, p. 178-196.

Busuncian T., Busuncian E. Организованная преступность и терроризм - область применения и международный фактор сотрудничества спецслужб. In: Moldoscopie, Universitatea de Stat din Moldova, Chisinau 2016, nr. 1 (LXXII), p. 138-147.

Securitate cibernetică

Ruben Tuitel. Defining Cyber Terrorism Concordiam, V7, Nr. 2, 2016, pp. 10-17.

Butrimas V., Bruzga A., The Cyber Security Dimension of Critical Energy Infrastructure. Concordiam, V4, Nr.4, 2014, pp. 12-17.

Tamm I. Merging Cyber with National Security. Military preparation must include defense of computer networks. Concordiam, V2, Nr.2, 2014, pp. 7-9.